

Тијана Сладоје

ОДЕРОТИНЕ

Књижевна награда
»Новица Тадић« 2021

Едиција
ПРИСУСТВА
Књига девета

Уредник
Срба Ињаићовић

Рецензент
Весна Тријић

Покретач и покровитељ књижевног конкурса и едиције
Министарство културе и информисања Републике Србије

*Тијана
Сладоје*

ОДЕРОТИНЕ

Завод за проучавање културног развитка
Београд, 2021

РОВАРЕЊЕ

Непријатно ми је

непријатно ми је да пишем.
непријатно као смрад из писоара.
непријатно као на гинеколошком столу.
непријатно као кад видим комшију на тераси
док гола шетам станом.
непријатно је, али се мора.
па да завршимо с тим.

Мука ми је

мука ми је од уметничких душица
које ти тутну своје песме да читаш,
а ни не познају те.
да им се дивиш ваљда, или похвалиш.
(не мислим на оне дрхтаве руке
које ти дају полузгужвани папир
и побегну у другу собу док ти читаш,
то је нешто друго.)
мука ми је од песничке каријере,
од самопромоције и самодивљења.
мука ми је од мене саме
јер ми је све срање,
јер сам ја, наравно, изнад свега тога,
и шта ја има да се промовишем
кад ће, побогу, неко већ и сам
приметити то што пишем.
ја сам у ствари кратковида,
скините ми ове наочаре,
извадите ова сочива.
кратак вид и дугачка језичина,
кажу нећу далеко догурати.
ево, прочитајте, па ми јавите
како вам се свиђа.

Ваљда

уживам у топлим, меким
поетским сликама,
плаветним стиховима
и питам се зашто од
сваке песме направим
раскопану гробницу,
сецирану жабу.
зашто све морам да
распорим да видим
шта је унутра.
ваљда се плашим да
се негде не завуче
гној, прљавштина,
стално чачкам и ровим.
(ваљда се исцрпим од
тог унутрашњег поспремања,
па зато живим у хаосу)
зашто увек све морам
да пресолим.
ваљда ће једном да се
скрасе аждаје и дуси,
да утихне стрига,
да заспи вук под мојим
грлом.

ваљда ће тад оно меко,
пенушаво море о ком сањам
да запљусне папир по коме
ревем.
(или: наслонићу главу на власти траве
док ми лице милују булке
и оно љубичасто цвеће,
због којих сањам иран)
неко плаветно јутро у
које излазим на терасу
обасјану сунцем која
мирише на маслиново уље
и зачине, на коју је довољно
да изнесеш храну и она већ
постане довољно слана.
зрак ми мије лице, а
све мрачно и мучно
спава, спава...
ваљда.

Глина

немам омиљене песнике,
само песме.
оне од којх се струни дроб,
које те ноћу буде, од којих
се суше уста.
песме дугачке као боа,
или крпељи од шест стихова.
с ножем у зубима
с прозора посматрам трафику,
гледам у зелено сутра и
чекам птицу из грла.
урлик из вреле рерне ме запахне
и опет се вратим њима.
све је печенија та глина
и све је мање места
за нова глачања.
само пукотине.

Кроз средину

мој глас ће увек ићи кроз средину,
где је најтврђе.
мој глас ће увек бити стабилан,
оштар као ласерски нож.
многи ће викати, док их не изда снага.
многи ће ћутати док им се
грло не скамени.
многи ће причати гласно и јасно,
али језиком који нико не разуме.
многи ће причати толико тихо
јер ће их гушити кнедла у грлу.
многи ће се борити за дах,
камоли за глас.
мој глас ће увек бити стабилан,
једнолична мантра од које
ти бриди кичма и плућа се пуне
свежим ваздухом.
мој глас ће увек бити стабилан
као гранитни стуб.
ако не знаш где би и шта би,
стани ту и држи се чврсто.

Без шминке

мама каже да је добро то што пишем.
а њено мишљење је ипак меродавно јер и она пише.
добро.
(у његову одбрану, отац није одушевљен, али стоички
подноси
читаву ту работу)
никад нисам хтела да будем песник.
(ако икад за себе кажем да сам песник,
молим те, шутни ме у главу)
писала сам јер морам
и није ме било брига
да ли неко то чита
и шта о томе мисли.
сад ме одједном мучи
ко је та радмила и чиме
се баве њени родитељи.
ко је та маша и откуд њој
то све.
подметнуто ми је.
у аманет ми потурили – птицу.
да је прогутао као у причи
саманте швеблин, не могу,
одавно не једем месо.
зато је стално изнова повраћам,

боље и то него да ми искљује
гркљан.

мама каже да су ми добре песме.
мама каже и да сам лепа.
ако ништа, бар смем да изађем без шминке.

Реновирање

одувек сам се чудила,
помало дивила, помало завидела,
мало се плашила,
а мало и презирала оне који
са таквом сигурношћу изјаве
ја сам тај и тај,
па то још негде напишу, запечате.
како знаш? је ли то био твој избор?
или су ти рекли, а ти
прихватио здраво за готово.
благо вама кад сте тако сигурни.
тина дивина игра на невидљивој позорници,
а тло под њеним ногама се тресе, пуца,
трансформише.
сваког тренутка се рађају нови вулкани чија лава се
непрестрано стврдњава у разним облицима.
não sou nada.
ко сам, шта сам, ето то сам.
ah não ser eu toda a gente e toda a parte;
све то одјекује у овом мом огромном простору.
увек сам се трудила да унутра
натрпам свега, да се тапацирам, да мање одзвања.
напоље са свим!
сви напоље!
нек звони док вам уши не отпадну!

Речи треба сећи

речи треба сећи хируршким ножем.
мерити апотекарском вагом.
клесати фидијиним длетом.
речи су увек осумњичена лица.
не без основа.
као такве их треба и третирати.
претрести, испразнити џепове,
изврнути наглавачке,
проверити да у левој чизми не носе револвер,
у десној потпетици крију нож.
кад их једном засвага савладате,
верно ће вам служити.
одличне су у герилској борби.
можете им веровати тек кад
саме почну да ваде све
из џепова чим вас виде.
па и тад, за сваки случај,
још једном,
протресите.

НАЖИВО

Декорпориација

молим вас, жена ми је трудна, имамо већ двоје деце...
заиста нам је жао, али његове потребе су на првом месту.
молим вас, имам кредит, банка ми виси за вратом...
заиста нам је жао, али његове потребе су на првом месту.
дете ми је болесно, молим вас, нисам очекивао...
жао нам је, али његове потребе су на првом месту.

обрни коло испочетка.

потребе бизниса су на првом месту.
потребе бизниса су најважније и
можете сви да поцркате што се њега тиче
ако је то за његово добро.

понављајте ово као песмицу
док једете канцеларијско воће.
пазите да се не загрцнете,
ту је негде и отровна јабука.
весели петак је најтужнији дан,
али бар се уз пиво лакше смејеш
шефовим шалама.
дали су ти пропусницу за теретану,
да се издуваш, да не би неком
разбио нос.

ми смо топовско месо које
само себе меље ударајући
главом о окна својих стаклених
кавеза.

Ао бете

радник у трафици је ваш духовни водич.
девојка која вам пева на свадби је не прагу просветљења.
има више бога у очима
циганчета које певајући
копа по контејнеру
него у свим храмовима овог света.
и нема више оног:
њихове очи су гледале бога,
већ – бог вас гледа кроз њихове очи.
милује по коси листом што пада.
ти си тај који скреће поглед.
окреће главу.
пече, боли.
стид, кривица,
они увек долазе само од нас,
јер ласерски снопови испод
божанских веђа
увек носе љубав, и само љубав
и сваком вазда исте речи:
ходи, дете.

Идите кући

идите кући, децо,
пре ћете ојадити
своје садашње мајке
него усрећити
своју будућу децу.
идите кући, децо,
чувајте леђа,
још нам је рмбати
у капитализму.
идите кући, децо,
то што се види,
то му је само једна глава.
идите кући, децо,
док неко од вас не ојача,
или док не дође неко јачи,
молите бога да буде добар,
ако ништа, да не буде гори.
идите кући, децо,
нама треба ураган,
овде је свако
како ветар дува,
овде од ветрова
само заудара.

Лисице

глупе моје лисице...
рашчавлите та разапета крзна
и брзо назад у јаму!
а лепо сам рекла – не сад!
јадне моје лисице...
залепите то некако, огрните,
наместите да личи на нешто.
де, де, израшће ново.
а и да не израсте,
замислите им само лица
пре но што на њих скочи
чопор одраних лисица.
де, де, и тај дан ће доћи.

PR

уек ћу бити претенциозни
портпарол пролетаријата
без намере да то будем
(претенциозна, јелте).
често смо сами највећи
непријатељи идеја за
које се боримо.
волела бих да удем
да причам као ноам
чомски, споро,
једнолично,
да будем невидљиви
суфлер из сенке.
на све бих пристала,
само кад би неко
саслушао.

Форма

форма је, кажу, пресудна.
без форме се не може.
форма је све.
форма је тројански коњ.
тројански коњ је форма.
форма је равнодушни суд
који са истом ревношћу
носи и отров и мелем.
најлепши пехар са твоје полице,
породично наслеђе,
традиција преношена с
колена на колена.
избио ти га је из руку
тик пре него је прва кап
дотакла твоје усне.
убио си га не трепнувши,
плачући над расутим крхотинама,
не знајући да су временом
у њима преврели отров и жуч.

Паприке

годинама нисам јела паприке.
нисам подносила мирис.
то је вероватно био њихов одбрамбени механизам.
нисам их јела за њихово добро.
данас највише волим оне црвене,
роге.
само не волим да их чистим.
имам утисак да вршим абортус.
не волим да чистим паприке,
имам утисак као да вршим абортус.
неко је негде управо
распорио мало бело јагње
не трепнувши.

CO

Деконструкција

како живе они који се не спомињу?
црне рупе у васиони нечије душе.
спавају ли мирно, или се буде у зноју?
да ли су свесни своје таме?
да ли им смета промаја од толико ништавила?
како живе они који се не спомињу,
црни митесери на носу које не смеш да такнеш?
како живе они који се не спомињу,
најдубљи каријес у који не смеш да чачнеш?
најдубље ране, најцрње рупе,
како живе они који их носе као да је то најнормалнија
ствар?
провиде се, зјапе.
како живе они који се не спомињу?
реч је други облик стварања.
да ли их они који о њима ћуте
деконструишу помало сваког дана,
све док их не сведу на гњиду?

Дављење

ту неку музику кад пустиш,
то је као да зарониш
и држиш дах.
сваки нови секунд
приближава те могућности
да изгубиш свест и
никад више не испливаш.
али ти свеједно не одустајеш.
ту неку музику кад слушаш,
као да станеш на пола пута
уз једно брдо,
којим си кренуо до лажног
замка са ког се види цео град.
станеш, не због умора,
већ јер ти се ветар уноси
у лице, и тихо шапће,
знао сам да ћеш се вратити.
а ти знаш да никад пре
ниси ни била.
па улетиш у трамвај пун
туриста и сјуриш се у подножје.
лакше се дише.
наћи ћу други видиковац.
и да, ту музику пушташ
на сопствену одговорност.

Егзорцизам

шуњаш се као пантер,
смејеш се као шакал,
проклети шишмиш
што исиса сав живот.
ходајући вртлог речи и фобија,
шака нерава што је зграбила свет.
ухватим те за врат,
бадим те на сунце.
топиш се и цврчиш као и сваки демон.
од тебе остаје само тар.
а онда нова ноћ слеће,
месец ме опет докочи српом
и нова крв поново тече,
и ти нешто под зуб да бадиш.

Отпис

знаш ли да ти слика трули у мојој души?
очи су ти кржаве дупље, зуби ти трули,
а дах од смрти.
руке ти сакате, а ноге хроме,
џигерица искљувана,
жуч избљувана, желудац преврнут,
а ти се, лепото, и даље цериш из
таме.

Омча

сањам те процвалог
како висиш са једног од оних
стаклених сводова.
сањам како ти листају капке
као пожутеле странице књиге.
сањам како ти рове по грлу
као што црви рију по земљи.
сањам како ми падаш на главу,
леден и тежак.
грлим ти напукло грло,
љубим помодреле усне,
целивам пожутело лице.
надуту од устајалих речи и фобија,
како да те, обешена омчо,
скинем с врата?

Сан

све и да никада не заспим,
да ме несаница вечно сања,
да ми одрежу капке,
спавам ти иза уха,
под језиком, у очном дну,
у левом синусу, под брадом,
у потиљку, иза чеоне кости.
спавам ти међу зубима
и пред носом.
спавам, све и да никада не заспим.
спавам ти под грлом,
на кључној кости, под пазухом,
у грудном кошу или
у десном бубрегу.
међу прстима и под ноктима,
завалим ти се у линију на длану.
у чашици колена, удубљењу табана,
спавам, све и да се никад не пробудим.

**ВОДА,
ВЕТАР
И СУНЦЕ**

Без плана

најбоље је
кад само кренеш
без плана – нема шансе да се изгубиш.
уместо да бесомучно вртиш
мапе и бедекере,
само кренеш и слушаш
улице које те зову.
уместо да наметљиво
постављаш интимна питања,
пустиш град да ти се сам представи.
тако откријеш најлепше ствари.

Мапа

видим лица, читам град.
лица из плочица,
прозора, димњака.
видим лица, читам град,
бетон грли, завесе машу;
кажу, мислили смо никад
нас нико неће чути.
заустави ме зид,
каже стави руку ту, слушај.
дрво ме потапше по рамену,
кажем, знам, сећам се.

Пут

знам да многи путују више,
путују чешће, путују даље,
али знам да мало ко од
мене путује лакше и лепше.
знам пут, радује ми се
као старом знанцу.
каже, ових дана баш гладује
за путницима.
баш не волим кад је неко гладан.

Венеција

она је заносна лепотица
за којом си био луд у младости.
она која је увек била далека и недостижна.
слика замрзнута у времену.
сад јој коначно долазиш у посету.
приближаваш се, видиш само траг
дубоко закопане лепоте.
још је ту, али одавно истрошена.
прошла је кроз толико времена и толико руку.
преваљена преко многих језика.
још је волиш, али жалиш што си је упознао.
још је волиш, али никад је не би дотакао.
требало је да остане само измаглица
сна у твом срцу и глави.
(па ипак, изнова се враћаш,
као изопачени војер,
тражећи нове боре и пукотине.)

Нар

нема града као што је рим
нема језика као што је матерњи
који? збуњено трепћем
док панично тражим папир и оловку
нешто у грудима брекће
подмећем папир под оловку
као пред гадљиву мачку
да ли верујем у прошле животе
колективно несвесно
кад ме загуше сузе
јер на том језику чујем реч нар

Олово

олово је најудаљенији град на свету
(после братунца).
на један пут – поплављен.
на други пут – поплављен,
на трећи пут од зворника до
власенице преко братунца,
па преко романије магла,
не види се прст пред оком.
на путу од сокоца до олова
има девет километара макадама.
девет или деветсто, свеједно је.
тај пут нема крај.
то је тунел који води право у
мрачно ждрело планине.
кривудава црвоточина у хронотопу
која те избаци на неко десето место,
ако те икад избаци.
мантају ме окуке ко да сам дервиш у трансу,
мантрам олово, олово,
иза сваког шумског завоја
видим светла, мислим то је,
оно само одраз изнутра.
чекамо олово као
небеско царство на земљи.

алма рас му је први весник.
чекамо алма рас као
озебли сунце.
од сокоца до олова има
девет километара макадама,
можда то и није без везе.
једном ми је један сарајевски
таксиста, ком је мајка иначе
српкиња, рекао да нам не треба
аутопут београд–сарајево,
каже, шта ће србима, да лакше
стигну тенковима, не знајући
да срби нит имају нешто много
тенкова, нит их више занима
да их шаљу у сарајево, бар не ове
из београда.
е сад, ови са сокоца, да има пута,
можда би кренули оловом на олово,
ко зна.
ма не би.
ја не бих отишла тамо да ми плате,
да ми дају град, да изграде писту,
нема где ни хеликоптер да те баци.
једва су га избацили из бензина,
ја бих га макла и из периодног система.
боле ме колена од кочења,
раме од једне рупе, крста од свих осталих,
стомак од стезања.
јебало вас олово, ко још иде у олово,
кад смо сви фино пошли у сарајево.

Као Сарајево

кад порастем,
желим да будем као сарајево.
толико разнолико,
а пуно љубави за себе и своју децу.
из године у годину другачије,
а вазда исто и вазда своје.
воли све, и прашта свима.
сарајево из андрићевих прича
сарајево из селимовићевих романа
сарајево под турцима
сарајево под угарима
сарајево под опсадом
сарајево под бомбама
сарајево под требевећем
сарајево под игманом
сарајево под бјелашницом
сарајево под маглом
сарајево под облацима
сарајево под кожом,
никад и ником под ногама.

Гласање

говорили су да је тај народ некада живео крај мора.
зато су њихови мушкарци имали песак у гласу,
а говор жена био је саткан од финог пенушања таласа.
ови други, веле, дођоше са зелених брда.
због тога су код њих мушки гласови били
храпави попут коре дрвета, а жене су им жамориле,
неке звонким треперењем, неке благим шуштањем лишћа.
ови трећи, пак, пристигоше из ледене зиме.
због тога су они причали као кад снег шкрипи под ногама,
а оне тихо, меко, као што падају пахуље.
и свако од њих дозвоао је свој негдашњи дом.
на суву, равну, испуцалу земљу нагрнуо је песак.
за њим дође и море.
почеше ницати стабла, а на њима лишће.
после долете и снег.
али то је било давно.
ничег од тога више нема.
после њих су дошли људи који се громогласају праском
граната,
и њихове жене речи реских као фијук метка.
само понекад,
оне који знају запахне
мирис мора
мирис шуме
мирис снега.

- 5 РОВАРЕЊЕ
7 Непријатно ми је
8 Мука ми је
9 Ваљда
11 Глина
12 Кроз средину
13 Без шминке
15 Реновирање
16 Речи треба сећи

- НАЖИВО
17 Декорпорација
19 Ао бете
21 Идите кући
22 Лисице
23 РР
24 Форма
25 Паприке
26

- СО
27 Деконструкција
29 Дављење
30 Егзорцизам
31 Отпис
32 Омча
33 Сан

- 34 ВОДА, ВЕТАР И СУНЦЕ
Без плана
35 Мапа
37 Пут
38 Венеција
39 Нар
40 Олово
41 Као Сарајево
42 Гласање

Књижевна награда »Новица Тадић« 2021

Библиотека ПРИСУСТВА

Књига девета

Тијана Сладоје

ОДЕРОТИНЕ

Издавач

Завод за проучавање културног развоја

За издавача

Марко Крстић

Редакција

Мирко Демић

Срба Ињаковић

Жарко Миленковић

Желира Никчевић

Весна Тријић

Владимир Коларић (секретар)

Дизајн и прелом

Оливера Бајајић Срећеновић

Универзитет уметности у Београду,

Факултет примењених уметности

Тираж

300

Штампа

Рејро принт д.о.о.

Београд, 2021

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
821.163.41-1

СЛАДОЈЕ, Тијана, 1989–

Одеротине / Тијана Сладоје. – Београд : Завод за проучавање
културног развитака, 2021 (Београд : Ретро принт). – 45 стр. ;
21 см. – (Едиција Присутва ; књ. 9)

Тираж 300. – Књижевна награда "Новица Тадић" 2021.

ISBN 978-86-81529-90-4
COBISS.SR-ID 45642505